

*Роль і значення забезпечення прав людини в умовах розбудови
правової держави.*

Воробйов О. С., Пивовар А.П.,

студенти юридичного факультету

Університету митної справи та фінансів.

Науковий керівник: Макушев П.В. д.ю.н., професор

Університету митної справи та фінансів.

м. Дніпро, України.

ДЕРЖАВНИЙ МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Вступ. Дослідження присвячене аналізу механізму захисту та реалізації прав людини в Україні; визначено гарантії прав людини, надані державою та захищені державою; розглянуто поняття прав людини в аспекті міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актах та документах; підняте питання удосконалення системи забезпечення прав людини в Україні. Питання правового забезпечення реалізації прав людини займає окреме місце, має особливе значення у внутрішній політиці сучасних демократичних, правових та соціальних держав, якою є і Україна за Конституцією. І хоча державами та міжнародними організаціями створювалися спеціальні документи та нормативно-правові акти, які б регулювали відносини у даній сфері, але перспективи та можливості удосконалення завжди треба шукати та розробляти. *Метою дослідження є аналітичний огляд та висвітлення механізму забезпечення реалізації, захисту прав людини в Україні та можливості їх подальшого удосконалення.* Проблематика даного дослідження була піднята в наукових працях вітчизняних та іноземних спеціалістів різних галузей науки, таких як: Кучинська О. П., Іванов М. С., Криворучко Л. С., Прієшкіна О. В., Зубенко Г. В.

Основний текст. Роль держави та її органів як гарантів права громадянина на соціальний захист впливає зі змісту статей 3, 22, 49, 51, 53, 54, інших статей Конституції України, а також інших нормативно-правових актів, не

виключаючи й міжнародні – Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, на якій і ґрунтується Розділ II Конституції. Зокрема, ст. 3 Конституції України передбачає, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. У свою чергу забезпечення прав і свобод людини і громадянина здійснюється за допомогою різних правових засобів через усю систему органів державної влади [1, с. 50]. І взагалі сам факт проголошення, визнання та закріплення прав, свобод та законних інтересів має велике значення для становлення України як соціальної, демократичної, правової держави. Але, практичне значення закріплення прав та свобод людини полягає, перш за все, в створенні для членів суспільства умов для їх використання з метою задоволення своїх потреб. Для реалізації закріплених прав, свобод та законних інтересів людини держава потребує налагодження правового механізму забезпечення прав і свобод людини, який являє собою систему засобів, спрямованих на створення та підтримання існування умов поваги до всіх основних прав, свобод та законних інтересів людини, що є втіленням гідності людини як члена суспільства.

Слід зауважити, що за роки незалежності в нашій державі утворено досить задовільну законодавчу базу з прав людини і громадянина. Перш за все, як згадано вище, у цих прав є чіткі конституційні гарантії, а також було прийнято низку законодавчих актів, які безпосередньо стосуються цієї сфери. Серед законодавчих актів, що є найважливішими в зазначеній сфері, слід назвати такі: закони України «Про громадянство в Україні» (нова редакція), «Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини», «Про імміграцію», «Про біженців», «Про мови в Україні», «Про реабілітацію жертв політичних репресій», «Про приєднання України до Конвенції ООН про статус біженців і Протоколу про статус біженців» тощо [2, с.110].

Ці законодавчі акти відповідно сприяють забезпеченню громадських та соціальних стандартів та гарантій, є стверджувальним умовам світового товариства із забезпечення захисту прав людини та громадянина.

Правову конструкцію “механізму” можна охарактеризувати як єдину організовану динамічну, взаємоузгоджену та взаємопов'язану систему, в межах якої уповноважені суб'єкти використовують нормативно-правові інструменти для досягнення конкретної мети правового регулювання [3,с.238].

У правовій науці не має усталеного визначення механізму реалізації прав і свобод людини і громадянина. Термін "реалізувати" має досить широке значення, що трактується: здійснювати, робити реальним, втілювати що-небудь у життя [4, с.1204]. У зв'язку з цим у правничій літературі використовується різне його термінологічне позначення, таке як: механізм "забезпечення", "реалізації", "здійснення", "гарантування" прав і свобод людини і громадянина. Крім того, до його структури включають неоднакову кількість елементів, однак найбільш загальними з них є: "гарантування", "реалізація", "охорона", "захист" і "відновлення".

Права людини мають фундаментальний характер це означає, що будь-яке втручання державної влади у реалізацію прав людини має бути чітко юридично закріпленим, відповідати положенням Конституції та бути обґрунтованим.

Державний нагляд за додержанням прав людини відбувається на всіх рівнях державної влади. Так, до повноважень Верховної Ради України згідно Конституції України [5; 6] належить: здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України; заслуховування щорічних доповідей Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні; здійснення парламентського контролю у межах, визначених Конституцією

Кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку. Суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їхні права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші утиски прав і свобод. Також, зазначеною статтею кожному гарантується право

на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Окремо від системи національних судових інстанцій слід відмітити юрисдикцію Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Його унікальний вплив на будь-яку національну систему правосуддя полягає в тому, що ЄСПЛ виробляє стандарти захисту прав людини, які впливають на правові системи практично всіх держав Європи і, зокрема, на національне законодавство і процесуальну практику в кримінальному, цивільному, адміністративному судочинстві, стан іноземних громадян, права преси і свободу слова тощо. Робота ЄСПЛ побудована на принципі субсидіарності, згідно з яким головна роль захисту прав людини, що закріплені в Конвенції прав людини і основоположних свобод, належить національним системам держав-учасниць і, перш за все, їх судовим органам. Національні суди можуть і повинні застосовувати положення Конвенції у своїй практиці та ефективно захищати від їх порушень.

Висновок. Гарантування суб'єктивних прав людини органами внутрішніх справ проявляється у забезпеченні особистої безпеки громадян; у своєчасному запобіганні злочинам та адміністративним правопорушенням, швидкому і повному їх розкритті, охороні суспільного порядку та забезпечення суспільної безпеки; захисті власності від протиправних посягань; наданні правової та організаційної допомоги громадянам, посадовим особам й іншим суб'єктам у здійсненні їх законних прав та інтересів.

Щодо питання удосконалення державного механізму правового забезпечення прав людини, то для покращення останніх державні органи/особи та приватні виконавці, що пов'язані з досліджуваною сферою, повинні у своїй практиці використовувати рішення ЄСПЛ, що було вже розглянуто у дослідженні. Рішення, прийняті ЄСПЛ, виходять за межі законодавств, що надає державам, проти яких були висунуті обвинувачення, можливість розробляти більш ефективні для врегулювання правового забезпечення законодавчі акти. Надзвичайно важливо, щоб нові проекти нормативно-правових актів, які вносяться до парламенту, а також зміни, які пропонуються внести до чинного

законодавства, в жодному разі не звужували зміст та обсяг існуючих прав і свобод.

Підсумовуючи все вищезазначене, можна підкреслити, що питання реалізації прав людини в Україні регламентовано на державному рівні у чинному законодавстві України та ним же гарантується. Для удосконалення правової реалізації слід використовувати практику ЄСПЛ у даній сфері.

Список використаних джерел

1. Зубенко Г. В. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини в механізмі забезпечення права громадянина на соціальний захист // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право, 2014. Вип. 17. С. 48-51.
2. Прієшкіна О. В. Забезпечення прав людини в Україні: стан та перспективи // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки, 2017. - Т. 200. С. 109-114
3. Кучинська О. П., Іванов М. С. Механізм забезпечення прав людини в кримінальному провадженні: поняття і складові елементи // Право і суспільство. Серія: Кримінально-процесуальне право та криміналістика, 2018. Вип. 2. С. 236-242.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.
5. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР : станом на 21 листопада 2021 р. // [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
6. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iportal.rada.gov.ua>.